

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента

Бойківської Галини Миколаївни

на дисертаційну роботу **Юрченко Галини Миколаївни**

«Забезпечення ефективності управління персоналом на соціальних підприємствах»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 073 – Менеджмент

(галузь знань 07 – Управління та адміністрування)

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Дисертаційна робота Юрченко Г.М. присвячена розробці теоретико-методологічних та методико-прикладних засад забезпечення ефективності управління персоналом на соціальних підприємствах.

Соціальні підприємства є важливою частиною економіки України. Вони створюють робочі місця для соціально незахищених категорій населення, таких як люди з інвалідністю, ветерани та біженці, частка яких у складі населення України суттєво зросла з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Саме соціальні підприємства зможуть розв'язати ряд соціальних проблем, що виникнуть в період післявоєної відбудови України, серед них бідність, безробіття, втрата кваліфікації, набуті захворювання, тощо. Ефективне управління персоналом є ключовим фактором успіху соціальних підприємств і може привести до таких позитивних результатів як збільшення продуктивності праці, покращення якості продукції і послуг, зменшення витрат, збільшення доходів, зростання соціальної відповідальності підприємства, і найголовніше – трудова ресоціалізація й озброєння навичками представників соціально незахищених категорій населення.

Саме на удосконалення підходів до управління персоналом на соціальних підприємствах скерована дисертаційна робота Юрченко Галини Миколаївни. Вирішені автором у дисертації завдання дозволяють сформулювати матрицю компетенцій для позитивної трудової ресоціалізації представників соціально незахищених категорій населення на соціальних підприємствах, підвищити ефективність програм адаптації та навчання, а також оцінити ефективність діяльності соціальних підприємств. Виходячи з вищесказаного вважаємо тему роботи актуальною і перспективною для розвитку цього напрямку досліджень.

Тема дисертаційної роботи повною мірою відповідає науковому напрямку кафедри менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету «Львівська політехніка» та виконана в межах науково-дослідної роботи «Прогнозування впливу креативної економіки на молодіжний ринок

праці» (номер державної реєстрації 0118U000411). Так, автором, зокрема, удосконалено систему адаптації персоналу з урахуванням потреб працівників з числа соціально незахищених та/чи маргінальних груп суспільства, що, на відміну від існуючих, дозволяє задіяти до традиційного ринку праці економічно пасивне населення.

СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ознайомлення із змістовим наповнення дисертації та публікацій автора дає змогу зробити висновок про те, що наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Це аргументовано підтверджується глибоким і критичним аналізуванням фундаментальних наукових праць з проблем соціальних підприємств загалом, а також використання різноманітного інструментацію в управлінні такими підприємствами. Позитивним є застосування в роботі широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, адекватний підбір та аналізування значного масиву офіційного статистичного матеріалу щодо динаміки розвитку соціального підприємництва в Україні та світі, успішна апробація теоретико-прикладних розробок на науково-практичних конференціях, а також результативне впровадження авторських розробок у діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання.

У дисертаційній роботі використано методи теоретичного узагальнення, систематизації, динамічного, статистичного, порівняльного та структурного аналізу, моделювання, синтезу та групування, індексний метод, морфологічний аналіз, метод експертного опитування, графічні зображення, метод DEMATEL. Зважаючи на це, рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачкою методології наукової діяльності можна оцінити на високому рівні.

Одержані результати дисертаційної роботи вирізняються з-поміж існуючих розробленням теоретико-методологічних і методико-прикладних засад забезпечення ефективного управління персоналом на соціальних підприємствах.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота викладена на 203 сторінках, основний текст роботи викладений на 162-х сторінках. Складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 45 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел із 147 найменувань.

У першому розділі дисертаційної роботи автор розглядає концепцію сталого розвитку і її вплив на гарантування соціальної справедливості та економічного прогресу країн. Також проведено аналіз концепції корпоративної соціальної відповідальності та різних підходів до її впровадження. В процесі дослідження автором виявлено відмінності в управлінських стратегіях щодо персоналу, зокрема в комерційних та соціальних підприємствах у призмі дослідження сутнісної характеристики соціальних підприємств, що діють за бізнес-моделлю працевлаштування.

У межах другого розділу автором розглянуто демографічні зміни в населенні України останніх років, проведено аналіз структурно-динамічних тенденцій виникнення безробіття в Україні у період з 2021 по 2023 роки. Виокремлено основні перешкоди, що стоять перед роботодавцями (управліннями комерційних підприємств) та родами-працівниками в процесі співпраці. Автором визначено, що відсутність трудової соціалізації є вагомим проблемою у підвищенні рівня зайнятості серед ромів та інших вразливих соціальних груп.

У третьому розділі дисертації автор вдосконалив уніфіковану матрицю компетенцій та розробив комплексну методику оцінювання управління талантами, придатну для використання щодо працівників соціальних підприємств. Представлено дев'ять стратегій для досягнення бажаного соціального ефекту в сфері управління персоналом на таких підприємствах. Крім цього, автор вдосконалив методику оцінювання ефективності адаптації різних категорій персоналу на соціальних підприємствах і розробив методику оцінки результативності діяльності соціальних підприємств, яка враховує як фінансові показники, так і соціальний вплив.

Запропоновані висновки та рекомендації логічно випливають з аналізу, проведеного у дисертації. У всіх розділах і підрозділах роботи спостерігається послідовність та обґрунтування розвитку теоретичних і методичних засад для забезпечення ефективного управління соціальними підприємствами. Таким чином, можна підкреслити, що дисертаційне дослідження є завершеною науково-дослідною роботою із послідовним викладом матеріалу, науковою структурою і авторським стилем.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ознайомлення зі змістом дисертації дало змогу виокремити елементи наукової новизни у сформульованих автором положеннях дисертаційної роботи.

Юрченко Г.М. розвинуто сутнісну характеристику соціального підприємства, що діє за бізнес-моделлю працевлаштування, зокрема, доповнивши її показником плинності кадрів, який набуває позитивного

значення, за умови вибуття персоналу з соціального підприємства заради працевлаштування на традиційному ринку праці (с. 55 – 69).

Автором розвинуто методику оцінювання ефективності адаптації усіх категорій персоналу на соціальних підприємствах, яка, на відміну від наявних, враховує відмінності у контексті програми управління персоналом та завданнях працівників-бенефіціарів соціальних підприємств (с. 146 – 161).

У дисертаційній роботі Юрченко Г.М. розвинуто методику оцінювання ефективності діяльності соціальних підприємств, яка, на відміну від чинних, враховує фактори соціального ефекту та передбачає розрахунок інтегрального коефіцієнта на основі складових соціальної та фінансової ефективності (с. 161 – 173).

Автором удосконалено комплексну методику оцінювання ефективності управління талантами для працівників-бенефіціарів соціальних підприємств на основі методу 9-grid box, що, на відміну від наявних методик, дає змогу врахувати прогрес у розвитку компетентностей працівників, та підвищення їх конкурентоспроможності на традиційному ринку праці, зокрема, із застосуванням 9-ти стратегій досягнення бажаного соціального ефекту (с. 131 – 146).

Юрченко Г.М. удосконалено уніфіковану матрицю компетенцій, що, на відміну від існуючих, встановлює взаємозв'язки між компетентностями і їх позитивними поведінковими моделями, та забезпечує інструментарій для розроблення структурованих програм розвитку компетентностей у працівників на соціальних та інших підприємствах (с. 118 – 131).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що певні наукові положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних пропозицій та рекомендацій із забезпечення ефективності управління персоналом на соціальних підприємствах.

До ключових результатів прикладного характеру слід віднести методику оцінювання ефективності адаптації усіх категорій персоналу на соціальних підприємствах; методику оцінювання ефективності діяльності соціального підприємства, що враховує соціальний ефект як фактор ефективності; методику оцінювання ефективності управління талантами для працівників-бенефіціарів соціальних підприємств; уніфіковану матрицю компетенцій.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені у дисертації, безпосередньо використали такі суб'єкти господарювання, як Міжнародна благодійна організація «Ромський жіночий фонд Чіріклі» (м. Київ), Закарпатський обласний благодійний фонд «Благо» (м. Ужгород), ГО «Правозахисний ромський центр» (м. Одеса), ГО

значення, за умови вибуття персоналу з соціального підприємства заради працевлаштування на традиційному ринку праці (с. 55 – 69).

Автором розвинуто методику оцінювання ефективності адаптації усіх категорій персоналу на соціальних підприємствах, яка, на відміну від наявних, враховує відмінності у контексті програми управління персоналом та завданнях працівників-бенефіціарів соціальних підприємств (с. 146 – 161).

У дисертаційній роботі Юрченко Г.М. розвинуто методику оцінювання ефективності діяльності соціальних підприємств, яка, на відміну від чинних, враховує фактори соціального ефекту та передбачає розрахунок інтегрального коефіцієнта на основі складових соціальної та фінансової ефективності (с. 161 – 173).

Автором удосконалено комплексну методику оцінювання ефективності управління талантами для працівників-бенефіціарів соціальних підприємств на основі методу 9-grid box, що, на відміну від наявних методик, дає змогу врахувати прогрес у розвитку компетентностей працівників, та підвищення їх конкурентоспроможності на традиційному ринку праці, зокрема, із застосуванням 9-ти стратегій досягнення бажаного соціального ефекту (с. 131 – 146).

Юрченко Г.М. удосконалено уніфіковану матрицю компетенцій, що, на відміну від існуючих, встановлює взаємозв'язки між компетентностями і їх позитивними поведінковими моделями, та забезпечує інструментарій для розроблення структурованих програм розвитку компетентностей у працівників на соціальних та інших підприємствах (с. 118 – 131).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що певні наукові положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних пропозицій та рекомендацій із забезпечення ефективності управління персоналом на соціальних підприємствах.

До ключових результатів прикладного характеру слід віднести методику оцінювання ефективності адаптації усіх категорій персоналу на соціальних підприємствах; методику оцінювання ефективності діяльності соціального підприємства, що враховує соціальний ефект як фактор ефективності; методику оцінювання ефективності управління талантами для працівників-бенефіціарів соціальних підприємств; уніфіковану матрицю компетенцій.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені у дисертації, безпосередньо використали такі суб'єкти господарювання, як Міжнародна благодійна організація «Ромський жіночий фонд Чіріклі» (м. Київ), Закарпатський обласний благодійний фонд «Благо» (м. Ужгород), ГО «Правозахисний ромський центр» (м. Одеса), ГО

«Територія неупередженості й права» (м. Львів), ГО «Рома України ТЕРНШЕ» (м. Львів), ТзОВ «Едвантіс» (м. Львів).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять зазначені елементи наукової новизки, повною мірою знайшли відображення у 13 наукових працях, що опубліковані автором, серед яких – 1 розділ в колективній монографії, 5 статей у наукових фахових виданнях України, з них 5 статей у виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз; 1 стаття в наукових періодичних виданнях інших держав, що включена до бази даних Web of Science; 6 публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації. Загальний обсяг друкованих праць – 4,5 друк. арк., з них особисто автору належить 3,5 друк. арк. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають їх авторові Галині Юрченко право публічного захисту дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загалом, оцінюючи наукову та практичну важливість досягнутих результатів дисертантки, виникає бажання висловити деякі зауваження та коментарі, які мають дискусійний характер:

1. У підрозділі 1.4 автору варто було б дослідити весь функціональний комплекс завдань щодо управління персоналом на соціальних підприємствах, який забезпечує ефективність діяльності такого виду підприємств.

2. У підрозділі 2.1 авторкою досліджено демографічні та соціально-економічні тенденції у структурі населення України, що пов'язані з повномасштабним вторгненням РФ в Україну. З метою підсилення наочності, варто було б порівняти демографічний та соціально-економічний склад України з іншими державами Європи, досвід соціального підприємництва яких досліджено в роботі.

3. Автором здійснено дослідження законодавства щодо розвитку та діяльності соціальних підприємств у зарубіжних країнах, але не достатньо представлено хронологічний аналіз, тенденції та поточний стан розвитку законодавчої бази, що регулюватиме соціальне підприємництво в Україні.

4. У підрозділі 3.2 слід ретельніше обґрунтувати значення, що запропоновані для розподілу інвестицій у розвиток працівників за матрицею 9-grid box для комерційних та соціальних підприємств.

5. У підрозділі 3.4 варто було б більш детально охарактеризувати розподіл ролей та обов'язків серед менеджменту на підприємстві щодо запровадження методики оцінювання ефективності діяльності соціального підприємства.

Загалом, вищезазначені зауваження жодним чином не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертаційна робота Юрченко Галини Миколаївни «Забезпечення ефективності управління персоналом на соціальних підприємствах» написана українською мовою та оформлена відповідно до чинних положень, норм та правил. Вона виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність. У дисертаційній роботі розв'язано актуальне наукове завдання щодо розроблення теоретико-методологічних і методико-прикладних засад забезпечення ефективності управління персоналом на соціальних підприємствах.

Дисертаційна робота є завершеною, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами та доповненнями.

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Галина Юрченко заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент (галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

Рецензент:

доцент кафедри менеджменту персоналу та адміністрування

Національного університету

«Львівська політехніка», к.е.н., доцент

Галина БОЙКІВСЬКА

Підпис к.е.н., доц.

Галини БОЙКІВСЬКОЇ засвідчується

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

Роман БРИЛИНСЬКИЙ